

Stortingsvalg og valgordning

Stortingsvalget er over. Flertallet har stemt borgerlig, skal vi tro forståelsepåere. Likevel blir det rødgrønt flertall på Stortinget. Valgordningen er slik. Og som seg hør og bør setter dette i gang diskusjoner om valgordning og demokrati. Om sperregrense og ulik innflytelse for stemmene fra tettbefolkete fylker kontra fylker hvor det er langt mellom nære naboer.

Selvfølgelig kan vi ønske oss et system hvor utjevningsmandater i større grad tar hensyn til valgresultatet landet sett under ett. Slik hensikten med disse mandatene er. Uten sperregrense, uten fylkesinndeling og flatt beregnet ville både Pensjonistpartiet, Miljøpartiet de grønne og partiet Rødt fått mandater på Stortinget. Det kunne gitt en annen regjering, avhengig av hvilket regjeringalternativ minipartiene ville velge, og om de etablerte borgelige partiene kunne enes om et alternativ.

Sperregrensens hensikt er å begrense en fragmentering av Stortinget, å redusere antallet en- og to-mannspartier. For å få plass på tinget må et parti enten ha direkte valgte mandater, eller en samlet oppslutning på mer enn 4%. Det siste gir rett til utjevningsmandater. Sperregrensen kunne like gjerne hatt som betingelse at alle partier med minst ett direktevalgt mandat får nyte godt av utjevningsmandatene. Det ville gitt Venstre flere mandater, og muligens en borgerlig regjering.

Bak Venstres to mandater fra Oslo og Akershus står ca 1,3% av de som stemte ved valget. Landet sett under ett. Ser vi bort fra partier under sperregrensen, men tar med disse venstrestemmene, gir det rødgrønt flertall. Enten vi liker det eller ikke. Stoltenberg har samlet støtte fra 47,8% av de som stemte, mens de borgerlige på Stortinget har støtte fra 46,9%. Resten, drøyt 5% av stemmene, vil noen mene er bortkastede stemmer. De teller, men ikke når regjering skal utpekes.

Vi kan strides om stemmer i Oslo skal telle like mye som de i Finmark. Vi kan også diskutere om flere små partier i Stortinget vil bidra til kaos, eller om det vil vitalisere politikken og gi nye politiske strømninger lettere vei til maktens tinde. Det vil nok alltid være ulike syn på hva som tjener demokratiet og folket best. Ved valg som dette vil 100% rettferdighet være vanskelig å oppnå. Det virkelig udemokratiske ved den norske stortingsvalgordningen er imidlertid at politikerne i realiteten stort sett velger seg selv.

Det er et faktum at velgerne har liten innflytelse på *hvem* som velges. Den prosessen er avgjort i tilnærmet lukkede rom lenge før valget. Folket stemmer på partier og ideologier i et system hvor bevegelsene mellom partiene fra gang til gang er forholdsvis liten. Nordmenn er i det store og hele trauste og trofaste. Men de politiske gjennomførerne får vi ikke velge. Måneder før valgkampen startet var det temmelig sikkert at 8 av de 13 representantene fra Rogaland allerede var valgt; en fra KrF, to fra Ap, to fra Høyre og 3 fra FrP. Det skulle store brølere til

for å ødelegger dette. Hele valgkampen gikk ut på å ta sistemandater fra konkurrentene.

Så skal valgordningen ytterligere demokratiseres, må velgerne få mer innflytelse på hvem de velger til sine tillitsmenn. Kumulere, stryke eller gi slengstemmer på en måte som har effekt. Kanskje vil dette også føre til større velgerengasjement og større valgdeltakelse. Dessuten vil det i mye større grad folkeliggjøre og forplikte politikerne, legge press på arroganse og valgflesk. Og ikke minst, protestpartier som f.eks. FrP, vil ikke få samme oppslutning som i dag. Protesten kan i større grad tas ut ved å stryke politikere som ikke gjør jobben, og kumulere dem vi har tro på.

*****

[Stavanger Aftenblad](#) ultimo september 2009